

Arta și culorile războiului

— ANDREI BREZIANU —

În inima capitalei, la Cercul Militar, o incitantă expoziție de pictură a încântat recent ochiul publicului interesat de reprezentări ale unor încleștări care – la momente de răscruce – pun uneori față în față națiuni, pe drept ori pe nedrept, în conflict vremelnice. Numeroase au fost reprezentările în artă ale războaielor – drepte și nedrepte. Să reamintim de mari momente de beligeranță care au pecetluit, la timpul lor, identități de popoare – cu răsunet până în zilele noastre? Ar fi suficient să evocăm aici Columna din Forul Roman, care a păstrat, săpate în piatră, secvențe din războaiele care au adus sigiliul Romei la Carpați, la Dunăre și Mare. Sau mărturia de la Adamclisi, evocând scene similare. Mai elocventă prin cromatism, mai apropiată, poate, prin neîntreruptă cunoaștere și prețuire, e însă, printre altele, celebra reprezentare a altui război generator de țară și cultură nouă: Tapiseria de la Bayeux, țesând în superbe culori care au sfidat veacurile momentul înfruntării armate dintre saxoni și franco-normanzi, din care avea să se nască, după chinurile facerii – prefigurate de bătălia de la Hastings –, națiunea engleză.

Expoziția de pictură despre care vorbim nu s-a revendicat de la titluri atât de înalte de istorie. Mai mult, ea a cuprins lucrări salvate în mod aproape miraculos de la iconoclast și distrugere deliberată. Intitulată *Culorile războiului: pictori români pe fronturile celui de-al doilea război mondial*, ea a adus, pentru prima dată în ochiul public – recuperate după lungi decenii de tăcută păstrare –, câteva semne ale unui moment oglindind trăiri dramatice ale României secolului XX. De bună seamă, vor fi voci înclinate să întoarcă spatele celui trecut reflectat în artă. Vor fi altele care îl vor socoti anodin, poate chiar irelevant, fără drept de cetate pe simezele expozițiilor ori în spațiul rezervat artelor de azi în cetate. Altele, dimpotrivă, s-ar

putea să găsească asemenea oglinziri din alte vremuri polemic relevante ca țintă. De ce să fie scoase la lumină picturi, desene, acuarele din acei ani de demult, reprezentări ale momentului ingrat, când, iată, armata unei țări mici și amputate, România, a luptat de voie, de nevoie de partea unei puteri totalitare contra altei puteri totalitare: cea care, curând după aceea, avea să aducă cu forța comunismul Europei de Est.

Expoziția *Culorile războiului...*, care – după București – urmează să călătorească în alte orașe, înfățișează în crâmpie scene din primii ani ai conflagrației, când armatele române au purtat bătălii pe teritoriile frământate de istorie de la Prut și de la Nistru. Autorii lucrărilor salvate de la distrugere sunt nume nu lipsite de rezonanță: Alexandru Ciucurencu, Paul Miracovici, Valentin Hoeflich, Eugen Ispir, Dumitru Ghiață, Arutin Avakian, Ion Musculeanu, Traian Sfințescu, Roni Noel, Gheorghe Vânătoru, Alexandru Țipoia și alții. Mobilizați pe liniile dintâi ale frontului, acești artiști au captat, ca martori oculari, frânturi de acțiune spicuite din mersul dramatic al fazei de început a conflictului. Fără grandilocvență, fără puseuri triumfaliste, ci din perspectiva unui fior uman sobru și epurat de emfază, ei au adunat, în chipuri de expresie și clipe de viață, oglinziri dintr-un război controversat, care avea în final să atragă consecințe catastrofale pentru țara sfârțecată, și de la est, și de la vest, în 1940.

Meritul acestei expoziții ieșite din comun este întreit. Al pictorilor, mai întâi, care – sub bombe, în bivouacuri spartane și tranșee jilave, sub corturi de baterii antiaeriene sau din gropi săpate de obuze – au surprins atunci, în licărul acelor clipe de demult, scene de atac, infanteriști în lupte de stradă, piloți grăbind în pas alergător spre avioane, telegrafisti în acțiune, patrulă în ceață, peisaje de după bătălii. Și portrete: prezențe umane, fizionomii de răniți, figuri de semeni îngândurați, taciturni, apăsați parcă de povara istoriei. În al doilea rând, meritul este al temerarilor care au avut curajul să ascundă și să păstreze, cu riscul închisorii, puținul care a supraviețuit din toate aceste mărturii, la origine cu mult mai numeroase. În această ordine de idei, ar mai fi de adăugat aici că până și cataloagele expozițiilor care au consemnat la vremea lor astfel de mărturii au fost arse sau jupuite de pagini. Sub o copertă despuțată de titlu, am putut

astfel ține în mâini, nu demult, vestigiile unui vechi și rar catalog de expoziție din care rămăseseră nedistruse doar file răzlețe înfățișând reproduceri fotografice după lucrări astăzi pierdute inspirate de aceeași temă. Iată, spre pildă, de Lucian Grigorescu; „Trecerea Siretului la Storojineț”, de Gheorghe Popescu; „Coloană de cavaleri în drum spre front”, de Valentin Rădulescu; „Câmp de răniți”, de

fi putut rămâne necunoscute, destinate crematoriului și damnației memoriei – așa cum le hotărâseră soarta, în acei ani de demult, cenzorii vremii.

Recuperate și oferite acum publicului, asemenea lucrări pot servi ca reper de memorie, atât prin aceea că întregesc cunoașterea unor fațete ignorate din creația unor plasticieni români cât și prin faptul că restituie o filă din marea tapiserie a unor timpuri controversate, când,

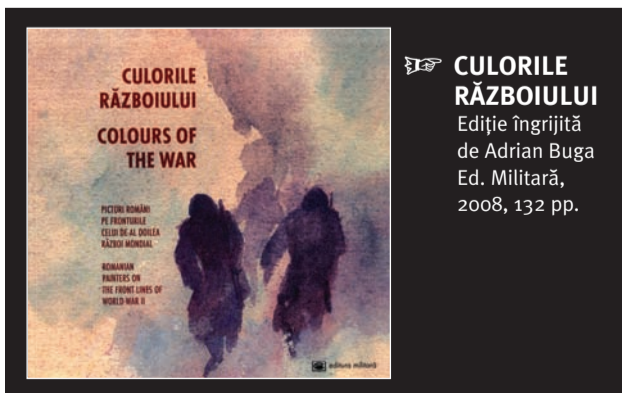
Alexandru Ciucurencu, *Cap de ostaș*

Vasile Ștefan; „Cantonament în pădure”, de Sorin Ionescu; „Într-un adăpost săpat în stâncă”, de Arutin Avakian; „Cucerirea cotei 151”, de Petre Suțianu; „Trăgător”, de Gheorghe Vânătoru; „Într-un post de prima linie”, de Constantin Mihalcea; „Telefonist la un batalion de atac”, de Emil Nicolescu-Nic. Toate, probabil, distruse: „fotografiile la Fototehnica Nicolae Țătu” – arăta lapidar ultima filă de catalog, rămasă nevătămată.

Revenind la puținele lucrări de acest gen salvate, readunate acum sub titlul *Culorile războiului*, meritul, nu în ultimul rând, este al tânărului iubitor de artă Adrian Buga, care a știut prețui, aduna și reorganiza vestigiile recuperate sub forma acestui valoros *flash-back* de pictură, grafică și, desigur, istorie. Concepute sub pîntenul dramei care este și va fi întotdeauna războiul, ele ar

printr-un paradox al istoriei, România a fost împinsă să lupte pe rând cu fiecare dintre cele două forțe militare guvernate de dictaturi totalitare din secolul trecut, comunismul și nazismul, mai înainte de a cădea ea însăși captivă, sub jugul celei dintâi, preț de peste două generații.

Culorile războiului nu este Tapiseria de la Bayeux și nici Columna Traiană. Să ne imaginăm însă cum ar fi arătat cunoașterea noastră a istoriei oglinzite prin artă dacă, din motive partizane, lucrarea de la Bayeux sau basoreliefulurile Columnei ar fi fost ciopârțite la un moment dat și aruncate pentru totdeauna de cenzori în gropile uitării. „Sine ira et studio” – în context românesc, evenimentul cultural *Culorile războiului* constituie o prezență care se cuvine, tocmai de aceea, salutăată ca un semn salubru de revenire la normalitate. ♪

CULORILE RĂZBOIULUI
Ediție îngrijită
de Adrian Buga
Ed. Militară,
2008, 132 pp.

FAMILIA REGALĂ
A ROMÂNIEI

Raport anual
2008
Annual report

Familia Regală la Gala UNITER

ai momentului, se desfășoară anual, sub egida și cu sprijinul Casei Regale a României. Premiul anului 2007 i-a revenit dramaturgului Mihai Ignat, pentru piesa « Meserii și fundături ».

Invitat special al Familiei Regale a României pentru a decerna acest premiu, Principele Georg Friedrich a subliniat că sprijinirea artelor și a culturii reprezintă o tradiție a Familiei Regale a României încă din vremea Regelui Carol I și a Reginei Elisabeta, cunoscută și ca poetă Carmen Sylva. Principele Georg Friedrich și-a exprimat convingerea că integrarea României în Uniunea Europeană va contribui la diversitatea și prosperitatea acestui spațiu cultural.

Principesa Margareta și Principele Radu sunt, de asemenea, patronii festivalului de muzică EUROPA Fest, eveniment anual ce a reunit, în 2008, peste 300 de muzicieni din 7 țări, într-o diversitate de genuri muzicale: clasic, blues, jazz, pop. Principesa Margareta și Principele Radu au participat la conferința de presă a festivalului, au primit la Palatul Elisabeta laureații, au acordat Diploma specială pentru eforturile și generozitatea depuse în sprijinul culturii domului Ionuț Negoită, director general al Rin Grand Hotel și unul din principalii sponsori ai festivalului.

Pe 10 mai, Familia Regală a inaugurat expoziția «Colecția de artă tradițională Regina Elena» desfășurată la Muzeul Țăranului Român. Vernisa-

jul a făcut parte dintr-o serie de evenimente de excepție prilejuite de Ziua Regalității și care sunt descrise amănunțit în capitolul următor.

În 10 iulie, Principesa Margareta și Principele Radu au vizitat expoziția de pictură „Culorile Războiului. Pictori români pe fronturile celui de-Al Doilea Razboi Mondial”, găzduită de Galeria Artelor a Cercului Militar Național Expoziția. Inițiată de criticul de artă Adrian Buga și organizată de Editura Militară și Argo Art Consulting, expoziția a reunit pentru prima oară peste 150 de lucrări aparținând unor nume cunoscute ale artelor plastice românești (Alexandru Ciucurencu, Dumitru Ghiță, Ion Muscelanu, Traian Sfințescu, Petre Sutuianu, Alexandru Tipoi, Gheorghe Văntoru etc.), care au însoțit armata română în campaniile din anii 1941-1945.

Cu prilejul vizitei la Timișoara (20-21 iulie) Principele Radu a participat la concertul susținut de Jose Carreras la Timișara, alături de personalitățile de marcă ale vieții culturale și politice ale județului Timiș.

În 13 septembrie, la Castelul de la Săvârșin, Principesa Moștenitoare a decernat “Premiul special Principesa Margareta” domnului Horia Medeleanu, istoric și critic de artă, în cadrul Festivalului Național de Literatură “Dorel Sibii” Săvârșin, încă un proiect cultural patronat de Principesă.

În luna septembrie, Altețele Lor Regale au asistat, la Brașov, la cea de a 16-a editie a Festivalului Internațional “Cerbul de Aur” și au vizitat expoziția de fotografie, dedicată ediției aniversare a “Cerbului de Aur” din holul hotelului Aro Palace.

În ziua de 19 septembrie, în prezența Princesei Margareta și Principei Radu, a avut loc, la Palatul Elisabeta, “Seara dedicată culturii europene”. Evenimentul a fost organizat cu sprijinul domnului Sorin Antohi, directorul revistei “Cuvântul”, și a reunit personalități ale mediului cultural internațional, precum istoricul Keith Hitchins, profesor la Universitatea din Illinois și autorul unor lucrări de prestigiu pe tema regalității în România, Prof.univ.dr. Sorin Alexandrescu, profesor emerit al Universității din Amsterdam și directorul Centrului de Excelență în Studiul Imaginii (CESI) din București, domnul Stephen Bury, Director al colecțiilor Europene și Americane la British Library, Prof.dr.arh. Augustin Ioan, profesor la Institutul de Arhitectură “Ion Mincu” din București, domnul Claude Karnouh, profesor emerit la Centrul Național de Cercetare Științifică din Paris, domnul Roger Griffin, profesor la Universitatea Oxford.

Pe 10 decembrie, Altețele Lor Regale au găzduit “Seara Palatului Elisabeta dedicată British Council România”, la aniversarea a 70 de ani de la înființare. Evenimentul s-a desfășurat în Sala Regilor a Palatului Elisabeta și s-a bucurat de participarea unor personalități de prim rang din mediul politic, diplomatic și cultural precum ambasadorul Marii Britanii, ES domnul Robin Barnett, directorul Operei Naționale, domnul Cătălin Ionescu Arbore și directorul Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului, doamna Liliana Preoteasa. Familia Regală a României a dedicat această seară relațiilor culturale internaționale și contribuției pe care acestea o aduc la dezvoltarea societăților promovând valori precum respectul reciproc, toleranța și încrederea.